

Janneke Budding studeerde Engelse taal- en letterkunde. Na een carrière in het onderwijs en als educatief auteur begon ze in 2014 met het schrijven van non-fictie. Uit haar non-fictieboeken spreekt een intense belangstelling voor geschiedenis, cultuur en reizen.

Al verschenen titels:

- *Voor altijd Indië*
- *Frankenstein; het Monster en zijn Makers*
- *De Grand Tour in de 18^e Eeuw; op reis door Frankrijk en Italië*
- *Mijnheer de baron is op reis; Buitenlandse reizen van de adel, 1814-1914*

www.janneke-budding.nl

Lady Hester Stanhope (1776-1839), koningin van de woestijn

Biografie van een negentiende-eeuwse reiziger

Janneke Budding

WALBURGERS

Omslagontwerp: Margreet van de Burgt, Hilversum

Afbeelding omslag: Lady Hester Stanhope te paard, in Turks kostuum. Wellcome Collection Gallery.

Tenzij anders vermeld, zijn de illustraties afkomstig van Wikimedia Commons. Alle cursiveringen in citaten zijn origineel.

Opmaak binnenwerk: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 94 6249 889 1

E-ISBN 978 94 6249 890 7

NUR 681

© 2022 Janneke Budding, p/a Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen

© 2022 Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen

www.walburgpers.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Zoveel mogelijk is getracht de eventuele rechthebbenden van de afbeeldingen te achterhalen. Rechthebbenden die in dit verband niet zijn benaderd wordt verzocht zich met de uitgever in verbinding te stellen.

*'I have been crowned Queen of the Desert [...] I have nothing to fear [...]
I am the sun, the stars, the pearl, the lion, the light from heaven.'*

Lady Hester Stanhope

(‘Ik ben gekroond tot Koningin van de Woestijn [...] Ik heb niets te vrezen [...] Ik ben de zon, de sterren, de parel, de leeuw, het licht uit de hemel.’)

Inhoudsopgave

1	Een bijzonder nest	9
2	Roem, smart en een nieuw begin	21
3	Gibraltar en Malta	35
4	Haremdames en pasja's	47
5	Aspirant-spionne en schipbreukelinge	57
6	Witte tulbanden en Turkse manieren	69
7	Op weg naar Jeruzalem	83
8	Te gast in Akko en bij de druzen	91
9	Het orakel van Damascus	105
10	Koningin van Palmyra	119
11	Op sterven na dood	135
12	Meshmushy: een paradijs	155
13	Een volbloed tiran	171
14	Schatgraven bij Ascalon	187
15	De macht van wraak	197
16	Een grote troost	209
17	Het gezadeld geboren paard	221
18	Geloof, bijgeloof en magie	231
19	De tovenaars van Djoun	243
	Bibliografie	255
	Noten	259

1 Een bijzonder nest

De stand van de sterren, waar Lady Hester Stanhope in haar latere leven zo'n grote invloed aan toekende, moet gunstig geweest zijn op 12 maart 1776, de dag waarop ze werd geboren. Haar gelukkige ouders waren Lord Charles Stanhope, burggraaf Mahon en Lady Hester, burggravin Mahon geboren Pitt. Beiden konden bogen op een roemrijk voorgeslacht en behoorden tot de hoogste kringen van Groot-Brittannië. Hesters ouders waren neef en nicht en hun pasgeboren dochter stamde daarmee zowel van vaders- als van moederskant af van de roemruchte Pitts.

Eén van de voorvaderen van de boreling was Thomas Pitt, bijgenaamd 'Diamond Pitt', een avonturier die lak had aan de regels van de East India Company en op eigen wijze zijn fortuin maakte in de handel met India. Zijn bijnaam dankte hij aan het feit dat hij in de hakken van zijn schoenen diamanten smokkelde, een activiteit die hem het fortuin opleverde om een landgoed te kopen in Zuid-Engeland en daarmee een zetel in het parlement. Het ongetemde, avontuurlijke karakter van Lady Hester Stanhope is op z'n minst gedeeltelijk terug te voeren op de genen van deze kleurrijke voorouder. Het geslacht Pitt leverde daarnaast twee bekende staatslieden. William Pitt de Oudere, een kleinzoon van 'Diamond' Pitt, was een gerespecteerd politicus en eerste minister van Groot-Brittannië. Hij werd daarvoor geëerd met de titel graaf van Chatham. Nog meer roem verzamelde zijn zoon, die als William Pitt de Jongere bekend werd. Pitt junior was eveneens actief in de politiek en een prominent lid van de conservatieve Tory partij. Pas drieëntwintig jaar oud werd hij benoemd als minister van Financiën, om een jaar later eerste minister te worden, waarbij hij financiën er 'even bij' bleef doen. Deze William Pitt de Jongere was een oom van Lady Hester Stanhope en speelde een belangrijke rol in haar leven.

Lady Hester Stanhope werd geboren in Chevening House, het familie-kasteel van de Stanhopes even buiten het dorpje Sevenoaks, een kleine 60 kilometer ten zuidoosten van Londen. Daar zou ze ook het grootste deel van haar jeugd doorbrengen. Het imposante huis, dat na de renovatie 180 vertrekken telde, werd omringd door een uitgestrekt park, dat naar de smaak van die tijd was aangelegd in de stijl van de paleistuinen van Versailles, met buxushagen in geometrische patronen, vijvers en imposante fonteinen. Een legertje bedienden, van hoofdbutler, kokkin en lakeien tot tuinlieden, staljongens en koetsiers, zorgde ervoor dat alles in en om Chevening House op rolletjes liep.

Chevening House. Matthew Black, Flickr.com.

Het was enigszins een teleurstelling voor Charles Stanhope dat zijn eerstgeborene een dochter was. Immers, alleen een mannelijke nazaat kon de adellijke titel, de landerijen en andere bezittingen erven, maar Hester was een flinke baby en ook Lady Mahon maakte het goed, zodat de geboorte van een gezonde zoon ongetwijfeld snel zou volgen. De volgende zwangerschap van *her Ladyship* leverde inderdaad een zoon op, maar die leefde nog geen uur. Lord en Lady Mahon waren volkomen verslagen. Waar Lady Mahon afleiding zocht in haar blakende dochter, hervatte haar echtgenoot de wetenschappelijke experimenten waarmee hij als jongeman al een reputatie had verworven. De volgende twee zwangerschappen brachten nog steeds niet de zo gewenste mannelijke erfgenaam. Toen Griselda, de tweede dochter, twee jaar was, werd in februari van het jaar 1780 Lucy geboren. De aanvankelijke teleurstelling bij de geboorte van weer een dochter veranderde in een drama toen Lady Mahon enkele maanden later stierf, als gevolg van complicaties bij de bevalling. Haar echtgenoot was ontroostbaar. Iedereen was dan ook hoogst verbaasd toen Lord Mahon slechts acht maanden na de dood van zijn echtgenote al hertrouwde. Deze tweede echtgenote, Louisa Grenville, was een nicht van de overleden Lady Mahon. Haar stiefdochters zullen zich hun stiefmoeder herinneren als 'waardig en met goede bedoelingen, maar stijf en ijzig, met een afgemeten manier van spreken'.¹

Nog datzelfde jaar wordt Philip, de zo gewenste zoon, geboren. Terwijl de tweede Lady Mahon het druk heeft met uitgaan en ontvangsten en Lord Mahon, die inmiddels gekozen is in het Lagerhuis, in beslag wordt genomen door zijn politieke ambities, blijft er weinig tijd over voor de kinderen. Die worden grotendeels overgelaten aan de zorgen van kindermeisjes en bedienden. Hester, de oudste, blijkt al jong een eigen wil te hebben en voert een constante strijd met de elkaar snel opvolgende Franse en Zwitserse gouvernantes, die tevergeefs proberen haar te temmen.² Zo ontsnapt de zevenjarige Hester tijdens een verblijf in de Engelse badplaats Hastings aan de aandacht van de gouvernante en dobert in een roeiboortje richting Frankrijk. Ze is benieuwd naar het land van herkomst van de galante, zwierig geklede graaf d'Adhémar, de Franse ambassadeur die ze stilletjes had bewonderd tijdens zijn bezoek aan Chevening House. Hesters eerste avontuur is van korte duur. Haar bootje wordt al snel ingehaald door een sneller vaartuig met aan boord een uitzinnige gouvernante, die haar pupil er ongenadig van langs geeft.

Geleidelijk aan fungeert Hester als een tweede moeder voor haar beide zusjes en de inmiddels drie halfbroers: Philip, Charles en James. Ze staat erop dat die haar stipt gehoorzamen en met egards behandelen. Zo is kloppen verplicht voor ze haar kamer binnen mogen komen. De slimme, zelfbewuste

Hester is de favoriet van haar vader. Hij houdt ervan zich te verdiepen in filosofie en wiskunde en amuseert zich af en toe door met zijn oudste dochter te discussiëren over dergelijke volwassen onderwerpen.

Een adellijk buitenbeentje

Van zijn tiende tot zijn twintigste verbleef Hesters vader – toen nog Lord Mahon – samen met zijn ouders enkele jaren in Genève, in die tijd een broedplaats voor linkse ideeën.³ Daar raakte hij onder de indruk van het gedachtengoed van de Franse filosofen Rousseau en Voltaire. Terug in Engeland worden de politieke opvattingen van Lord Mahon steeds radicaler. In 1787, na het overlijden van zijn vader, erft Charles niet alleen diens bezittingen, maar ook zijn titel en wordt graaf Stanhope. Zijn oudste zoon, Philip, neemt op zijn beurt de titel Lord Mahon van zijn vader over. Het erven van de titel betekent dat Charles zijn zetel in het Lagerhuis moet opgeven en automatisch lid wordt van het Hogerhuis. Terwijl zijn tweede echtgenote dagelijks uren besteedt aan haar toilet en haar kapsel om vervolgens te verschijnen op society diners, in het theater of de opera, steekt graaf Stanhope steeds radicalere speeches af in het Hogerhuis.⁴ De andere leden zien hem als iemand die, als aanhanger van de ideeën van de Franse opstandelingen, heult met de grootste vijand van Groot-Brittannië: Frankrijk. Stanhopes linkse denkbeelden zorgen bovendien voor een verwijdering tussen hem en zijn zwager William Pitt de Jongere, de toenmalige premier.

Graaf Charles Stanhope blijft het gedachtengoed van de Franse revolutie trouw, ondanks de spot van de andere leden van het Hogerhuis. Als voorzitter van de Revolution Society doet hij, in navolging van het besluit dat de Franse Assemblée Nationale nam in juni 1790, afstand van zijn adellijke titel en de attributen die daarbij horen. Brieven ondertekent hij voortaan als ‘Burger Stanhope’. Het familiewapen verdwijnt, net als de sierlijke kroontjes horend bij de grafelijke titel die prijken op de toegangspoort van Chevening House. Lady Louisa Stanhope ziet deze veranderingen met lede ogen aan, maar durft niet in te gaan tegen haar tirannieke echtgenoot. Wanneer ook de koetsen, essentieel voor Lady Stanhopes sociale leven, moeten verdwijnen (te elitair, vindt *his Lordship*) komt de inventieve Hester haar stiefmoeder te hulp. Wetend dat haar vader vanuit zijn studeervertrek de omgeving in de gaten houdt met een verrekijker, strompelt de tienjarige op stelten over de modderige paden van het park.⁵ Wanneer hij haar ontbiedt en naar de reden vraagt, legt Hester hem met een uitgestreken gezicht uit dat het

Spotprent met Lord Stanhope als Sans-Culotte, 1794. Isaac Cruikshank, Lewis Walpole Gallery.

voor *haar* geen probleem is om te voet te gaan. Zij kan wanneer het heeft geregend haar voeten en haar japon drooghouden door te gaan steltlopen, maar voor die arme Mama is dat geen oplossing. Zou Papa haar niet een plezier willen doen en weer een rijtuig willen aanschaffen, voor Mama's gebruik? Geamuseerd door de vindingrijkheid van zijn oudste dochter strijkt Papa over zijn hart, zodat Lady Stanhope zich weer in comfort kan laten vervoeren naar haar mondaine pleziertjes.

De republikeinse ideeën van Lord Stanhope hebben ook hun invloed op de opvoeding van met name zijn zoons. Aanvankelijk kiest hij ervoor om hen te laten onderwijzen door een thuisleraar, maar dat is niet van lange duur. In navolging van de Franse kroonprins, die door de revolutionaire *sans culottes* onder de hoede werd gesteld van een schoenmaker, worden de jongere zoons, Charles en James, in de leer gedaan bij respectievelijk de plaatselijke smid en de schoenmaker.⁶ Ervaring is belangrijker dan boekenwijsheid, vindt Lord Stanhope – geheel in lijn met de denkbeelden van de door hem bewonderde filosoof Rousseau. Hoewel Philip, de oudste zoon en dus de erfgenaam, graag aan een universiteit wil studeren, is zijn vader niet bereid hem te laten gaan vóór hij een document heeft getekend waarmee Papa naar believen landerijen kan verkopen. Graaf Stanhope heeft namelijk geld nodig om zijn experimenten en uitvindingen te financieren. Terwijl Charles en James een ambacht leren, worden de Stanhope dochters, gestoken in boerse kleding, geacht zich nuttig te maken in de huishouding en op het land.

Een voorspelling en een ontmoeting

Al wordt graaf Stanhope met zijn ideeën van vrijheid en gelijkheid door de adel en de gegoede burgerij beschouwd als een don quichot, hij heeft ook bewonderaars. Die zijn onder andere te vinden in het groepje links-radicalen dat zich heeft geschaard om Richard Brothers. Deze ex-luitenant ter zee is een charismatische persoon, die zichzelf beschouwt als boodschapper van God. De zelfbenoemde profeet, die door visioenen en stemmen overtuigd is van zijn taak, ontvangt dagelijks volgelingen en bezoekers – ook uit de hoogste kringen – die vooral nieuwsgierig zijn naar dit opmerkelijke fenomeen. Brothers is een felle tegenstander van het koningshuis en wanneer in het voorjaar van 1795 zijn invloed gaandeweg toeneemt, wordt hij gearresteerd op beschuldiging van opruiing en verraad. William Pitt was één van zijn ondervragers en op zeker moment liet Brothers hem weten dat hij over belangrijke informatie beschikte voor Lady Hester Stanhope, de nicht

van Pitt. Hij wilde haar daarom graag ontmoeten. Toen Hester dit ter ore kwam, besloot ze – deels uit nieuwsgierigheid, deels uit balorigheid – de zelfbenoemde profet op te zoeken. Brothers was toen al officieel geestesziek verklaard en overgebracht naar Bedlam, het beruchte krankzinnigengesticht in Londen.

Daar hoort Lady Hester wat deze ‘neef van de Almachtige, afstammeling van David en Heerser over de wereld tot de wederkomst van Christus’ haar te zeggen heeft. Hij vertelt haar dat zij voorbestemd is om ‘Koningin van de Joden’ te worden. Ooit zal ze naar Jeruzalem gaan en het uitverkoren volk terugleiden. Wanneer ze in het Heilige Land aankomt, zullen er ingrijpende veranderingen plaatsvinden. Ze zal zeven jaar in de woestijn doorbrengen vóór haar levensbestemming aan haar onthuld wordt.⁷ Tegenover vrienden doet Hester deze voorspelling aanvankelijk af als een lachertje, maar jaren later zal ze wel degelijk waarde gaan hechten aan deze uitspraken van een krankzinnige, en zelfs trachten die in vervulling te laten gaan.

Het paste uiteraard niet bij Charles Stanhopes radicale opvattingen om zijn dochters wanneer ze achttien werden te laten ‘uitkomen’, zoals gebruikelijk was voor jonge dames uit de hoogste kringen. Hester regelde daarom zelf haar entree in de *beau monde*. Die vond plaats in 1796, toen ze twintig was. Om, tegen het verbod van haar antimilitaristische vader in, aanwezig te kunnen zijn bij de militaire parade die hun buurman, Lord Romney, organiseerde – hét evenement van dat seizoen – verzon Hester een list. Lady Hester hield van paarden en van militair vertoon. Bovendien zouden niet alleen de adel uit de verre omtrek en eerste minister William Pitt (Hesters oom) aanwezig zijn, maar ook koning George III, koningin Charlotte en drie van hun zonen. Hester regelde daarom een logeerpunt bij nietsvermoedende kennissen en reed in een geleende koets en geleende japon naar de parade. De aanwezigheid van Lady Hester trok de aandacht. Niet alleen de koning onderhield zich geanimeerd met de rijzige jongedame die zo onomwonden haar mening gaf, ook zijn zoon de hertog van York was gecharmeerd van haar. Onder de andere aanwezigen werd vooral gemonkeld dat het werkelijk ongepast was dat Lady Hester zonder chaperonne was verschenen.

De hertogin de Contaut, die vanwege de revolutie in Frankrijk haar heil had gezocht in Engeland, beschrijft de twintigjarige Lady Hester als

[V]an een formidabele lengte, slechts iets onder de 1 meter 80, met honing-blond haar en een volmaakt ovaal gezicht. Haar ogen waren blauw-grijs en sprankelden, net als haar perfecte witte tanden, terwijl haar neus niet

anders dan fors genoemd kon worden. [...] Haar huid was [...] blank en zonder ongerechtigheden.⁸

Over het gedrag van Lady Hester schrijft de hertogin dat ze toen al zeer uitgesproken en direct was. Koning George III is zo gecharmeerd van Lady Hester dat hij aan het eind van de militaire parade voorstelt dat ze, tussen hem en zijn gemalin gezeten, mee terugrijdt naar het paleis. Weg van *Democracy Hall*, zoals hij Chevening House gekscherend noemt, refererend aan de pro-Franse eigenaar. Dat dit plan niet doorgaat, komt alleen doordat koningin Charlotte zuinigjes opmerkte dat het niet handig zou zijn voor Lady Hester om zonder kamenier te reizen.

Het ouderlijk huis ontvlucht

De beide jongere zussen Stanhope ontsnappen uit *Democracy Hall* op de conventionele manier: door te trouwen. Wanneer Hester een beroep doet op oom William Pitt om Griselda en Lucy bij te staan, geeft hij daar zonder aarzelen gevolg aan. Hij zorgt dat Griselda en haar echtgenoot voor onbepaalde tijd de beschikking krijgen over een huisje op zijn landgoed, terwijl hij voor de echtgenoot van Lucy de benoeming regelt als controleur-generaal bij de douane.⁹ Philip, de oudste Stanhope zoon, die een gevangene is in zijn ouderlijk huis, doet via Hester een beroep op Pitt om hem te helpen ontsnappen naar het buitenland. Het is echter Hester die het plan bedenkt om Philip het land uit te krijgen. Pitt en een paar vrienden van Hester zorgen in het diepste geheim voor geld, paspoorten en kredietbrieven. Verder krijgt Philip een aanbevelingsbrief mee voor de professoren van de universiteit in het Duitse Erlangen en – voor sociale contacten op niveau – een dito brief voor de markgravin van Brandenburg-Bayreuth. Wanneer graaf Stanhope ontdekt dat Philip is ontsnapt, stuurt hij direct koeriers op pad om zijn oudste zoon tot andere gedachten te brengen. Tevergeefs. Lady Hester is voldaan. Dit is de eerste keer dat ze werkelijk macht uitoefent. Hester, die inmiddels zelf ook niet meer in Chevening House woont, maar bij haar grootmoeder van moeders kant op het landgoed Burton Pynsent in het zuidwesten van Engeland, heeft ervoor gezorgd dat de jongere broers onwetend waren van het ontsnappingsplan. Wanneer graaf Stanhope ook maar een vermoeden had gehad van medeplichtigheid, zou hij hun zeker met de zweep ervan langs hebben gegeven.